

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrto leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrto leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrto leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrto leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrto leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrstopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t.j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Nemščina kot učni predmet v narodnej šoli na kmetih.

Izpregovoriti hočem o shodu, ki ga je 19. dan t. m. v Ptuj sklicalo graško društvo „Deutscher Verein“. Da se shajajo somišljivi niki, da pridigajo svojo misli — prosto jim bilo. Kar zahtevamo zase, nasprotnikom ne branimo. Ali glavna stvar vsakemu predlogu mora biti resnica razlogov, iz katerih ga sklepamo in mogočnost, da se izvrši. Oglejmo si nekoliko, kaj so sklepali in promotrujmo sklep na omenjeni dve strani. Prišli iz Gradca in drugih mest — bilo jih je kakih štirideset — in ptujski domačini sklenoli so, da se bodo potegovali posebno za to, naj se uvede nemščina kot učni predmet v narodno šolo. Ali so pomislili, bilo bi li to na korist izobraževanju, ali je mogoče ali ne, to nam sicer ni prišlo na ušesa, ali gotovo je, da so jih vodila pri tem sklepu le strankarska in politična razmišljanja. Ako pretehtujemo, kdo naj govori prvi o tej stvari, moramo priznati, da da more to le strokovnjak, kateri pozna pedagoški načela, veljavna za narodno šolo. Takih strokovnjakov pa nij bilo med njimi; vsaj se nij oglasili. Ako se pa ozremo po bogatem slovu pedagogičnem, kakove misli tam nahajamo? Kdor pregleda nekoliko n. pr. samo Schmidovo Encyklopaedie des gesamten Erziehungs- und Unterrichtswesens, (bearbeitet von einer Anzahl Schulmänner und Gelehrten, herausgegeben unter Mitwirkung von Prof. dr. v. Palmer und Prof. dr. Wildermuth in Tübingen von K. A. Schmid, Rector des Gymnasium in Ulm. Gotha, Verlag von Rudolf Besser

1859—1875. 10 zvezkov) najde (zvezek IV. str. 881) od besede do besede; „Im Jahre 1845 sprach sich Rümelin, welcher seitdem Vorstand des Cultusministeriums gewesen ist, in seiner Schrift über die Aufgabe der Volks-Real- und Gelehrten Schulen darüber ganz unumwunden mit der ihm eigenen aufrichtigen Schärfe so aus: „... Das Hauptfach jeder den Unterricht beginnenden Schule muss die Muttersprache sein, mit ihr fängt alle menschliche Bildung an.“ — Na strani 884 istega zvezka pa nahajamo: „Die wissenschaftlichen Paedagogen sind darüber einig, sie verwerfen das Zugleichlernen mehrerer Sprachen im Kindesalter wohl alle, und haben ihre guten Gründe dazu, wie man aus unserer ganzen Untersuchung. (G. Veesenmeyer govori tu o „materinem jeziku“) sich leicht denken kann.“ — Na str. 885 istega zvezka pa pravi zopet Veesenmeyer: „Vor allem muss gelten, dass eine Sprache die Muttersprache bleibt; auch ein Kind kann nicht zwei Herrn dienen; nur einen wird es lieben.“

Ravno tist pravi (ibid. str. 887) govore o raznih stanovih, katere navajajo nasprotniki naj raje, da bi dokazali potrebo nauka v tujem jeziku: „Bedeutend leichter zu befriedigen sind endlich die Bedürfnisse der Kaufleute, der Postbeamten, der Hotelbesitzer — bis zu den Portiers herab. Da ist bloss Scheide-münze erforderlich. Und doch, was wohl zu merken, wird selten einer die hier nöthige Fertigkeit in Sprachen auf einer Schule, wenigstens nicht leicht in einer öffentlichen Schule

erworben haben, wohl aber, wenn die Schule gut ist, die beste Vorbereitung dazu, die die fremde Sprache sprachrichtig handhaben zu lernen. Das, was er braucht zum Gelaufigwerden, lernt er am leichtesten und besten im Lande selbst, wo die Sprache zu Hause ist, von Eingebornen — also doch wieder durchs Leben, wie die Kinder, nicht durch die Schule. Diese lehrt die Sprache schulmässig, sie hat andere Zwecke, die sie durch den grammatischen Unterricht erreicht, ohne welchen keine Sprache wirklich und gründlich erlernt wird.“

Malo kasneje pa navaja Veesenmeyer Hip-pelovo: „Wer aber eine fremde Sprache ohne Noth spricht, der ist ein Schwachkopf, oder es fehlt ihm irgendwo, sitze das Uebel wo es wolle. Man muss nur Eine Sprache vollkommen besitzen, um seines Herzens Meinung zu sagen. Ein Gott, Eine Sonne, Ein Weib, Eine Sprache: die Muttersprache.“ (Več o tem glej v izvrstni Pomladinovičevej knjigi: „Zur Frage der Gleichberechtigung der Sprachen“, katero priporočamo se enkrat).

Sedaj pa zahtevajo nekateri, kmečka mladež naj se uči tujega jezika iz slovnice, pa ne pomišljajo, da je govoril uže Luther, avtoriteta po celem Nemškem: „Sage mir, wo ist jemals eine Sprache gewesen, die man aus der Grammatik wohl und recht habe lernen können?“ Fr. W. Schubert (Schmid, Encykl. IX. str. 595) pa pravi: „Es ist wohl ganz natürlich, dass zunächst die Muttersprache beim Unterrichte als die Vermittlerin zwischen Lehrer und Schüler angewendet wird, um bestimmten Gedanken Ausdruck zu geben, Vorstellungen zu erzeugen und Kenntnisse aus

Listek.

Gjuro Daničić.

(Životopisna črtica; sestavil M. Malovrh.)
(Konec.)

Kesneje izkopal je tako rekoč (v zvezi s še nekaterimi drugimi pisatelji) skoraj celo toli bogato srbsko literaturo srednjega veka, a izdanja njegova odlikujejo se, kakor vsi njegovi spisi, po velikej točnosti. Lehko se ponašajo z njim Srbi in Hrvati. Preselivši se v Zagreb obrnil je svojo pozornost tudi na tako zvane hrvatske spomenike, namreč z latinico pisane rokopise. V IV. knjigi izdal je srednjeveško pričo o „Toudalu“. V zvezi z dr. V. Jagićem in dr. J. A. Kaznačičem izdal je „Pjesme Mavra Vetranića Čavčića“, knjiga II., Zagreb 1872¹⁾; — „Pjesme Nikole Dimitrovića i Nikole Halješkovića“, Zagreb 1873²⁾. — Ker je uvidel, da je ruskega učenjaka Gilderfinga izdaja srbskih narodnih pregovorov

zelo, zelo nedostatna¹⁾ izdal je to znamenito zbirko še enkrat pod naslovom „Postavice“²⁾.

Ko ga je „jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“ za svojega tajnika izbrala ni mu toli časa ostajalo, da bi bil, baveč se, kakor smo videli, edicijami starih srbskih spomenikov, utegnil kakšno večje delo izdati. V dobo njegovega življenja v Belgradu spada, izvzemši uže navedenih razprav, še nekaj zelo zanimivih člankov, ko je je v razne liste pisal. V Zagrebu nastavil je te recenzije v Radu. Nekoje teh „književnih obznani“ so cele razprave; n. pr. v II. knjigi recenzije poznane M. Hattale: „De mutatione contiguarum consonantium in linguis slaviciis.“ — V tej istej knjigi natisnjeno je poročilo v Budmanijevej knjigi: „Grammatica della lingua serbo-croata“. Dalje obširno kritikuje³⁾ Novakovićevo izdanje Du-

šanovega zakonika; — P. Lavrovskega „Srpsko ruskyj slovar“⁴⁾. Kar o gramatiki poznane panslavista Jurija Križanića⁵⁾ piše, „prej se more nazvati študijom nego referatom.“

Kot član jugoslav. akademije spisal je: „a i b u istoriji slovenskih jezika“⁶⁾ v kojem spisu pretresa tedanje mišljenje o delitvi slovenskih jezikov. Njegova teorija ni si občega priznanja stekla⁴⁾. Nastavkom te razprave smatra se njegov spis „Dioba slovenskih jezika“⁵⁾, kder je tudi slovečega A. Schleicherja pismo, to stvar razpravljajoče, natisnjeno.

V Zagrebu začel je Daničić zbiranje materiala za svoje veliko delo, za zgodovinsko slovnico srbskega jezika. Odlomke priobčil je n. pr. l. 1874⁶⁾ pod naslovom: „Nom. sing. masc. na o i e; — i — „Prilog za historiju

¹⁾ Rad. XVI.

²⁾ Letopis Matice slovenske. 1880.

³⁾ Rad. I.

⁴⁾ Leskien. Beiträge zur vergleichenden Sprachforschung. VII. 134—136.

⁵⁾ Biograd 1874.

⁶⁾ Rad. XXVI.

¹⁾ Stari pisci hrvatski IV.

²⁾ Stari pisci hrvatski V.

¹⁾ Izšla je knjiga pod naslovom: „Starinyj slovník srbskijh i poslović“. Cf. Daničićovo kritiko v Radu XII.

²⁾ Zagreb. 1871.

³⁾ Rad. XV.

den verschiedenen Gebieten des Wissens mit-zutheilen". Dalje razmotruje a) ali je vsak materinski jezik tudi sposoben biti učnim jezi-
kom in ali je dobro rabiti povsod materin je-
zik kot učni jezik in b) kako je delati tamo,
kjer dohajajo v šolo otroci z raznim materin-
nim jezikom. Naj odgovarja tudi on sam: Be-
schränken wir uns bei der ersten Frage zu-
nächst auf die Volksschule, so liegt es
doch auf der Hand, dass die Kinder
jeder Nation den Unterricht in ihrer
Muttersprache empfangen". Dalje go-
vori o nekaterih jezikih, tudi o slovenskem,
„deren Literatur kaum über die Erfindung des
Alphabets hinaus ist“, kakor pravi on, pa mora
vendar priznati: „So lange es nun um den
Trivialunterricht sich handelt, hat es in einem
solchen Falle wohl weiter kein Bedenken (dass
die Jugend in ihrer Nationalsprache unterrich-
tet werde), daher denn auch in denjenigen
Staaten, wo allerhand Völkerspitter sich er-
halten haben, dem Sprachidiom derselben fast
überall Rechnung getragen wird.“ Ali skoro
mu je žal teh besedi, katere mu je resnica
njihova vendar le vtisnila v pero, zato meni,
da taka ravnopravnost prav za prav nij dobra,
ker ovira ljudi, da ne morejo za omikanejnimi
sosedmi. Tega se pa nij prašal, ali je narodna
šola mesto, kjer se izobražujejo ljudje tako,
da morejo delati uspešno na polju slovstven-
nem, vednostnem in umetnostnem. To je na-
loga srednjih in viših šol in mej Slovenci še
nismo čuli glasu, kateri bi zahteval naj nem-
ščina mine biti učnim predmetom. K temu
bi pa trebalo premisliti vendar jedenkrat tudi,
koliko odstotkov ljudi gre po svetu, da si
iščejo kruha na tujem. Gotovo jih nij še 5%
ne; ali bi bilo vredno, naj se jih uči 95%
tujega jezika, katerega ne bodejo rabili nik-
učiti nemščine, da bi mogli občeovati z urad-
nijami in uradniki, naj premisli samo to: So
li uradniki in uradnice radi naroda na svetu,
ali narod radi uradnikov in uradnj.

(Konec prihodnjič.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 24. junija.

Ob glasu, da bode baje kranjski deželni
zbor razpuščen, pretaka „liberalna“ dunajska
„D. Ztg.“ britke solze. Spomina se sladkih
časov, ko je bil grof Auersperg deželni pred-

sednik kranjski. Po besedah tega spoštovanega
lista je bila poprej na Kranjskem tema in
praznata, „slovensko“ gospodarstvo je bilo uže
tako neznosno in tako je razmeram škodilo,
da se je vsakdo oddahnil, ko se je prikazal
izveličar Auersperg, „ki je s trdno roko vodil
upravo in konec storil rogoviljenju (Umtrieb)
Slovencev“. Ali — die schönen tage in Ara-
njuez sind nun zu ende! Taaffe je prišel na
ministerski stol in za njim na kranjski pred-
sedniški stol Winkler. „Kranjska je predoigo
uživala blagodejnosti urejenega deželnega go-
spodarstva in krasno raste seme razpore, ki
so ga vsejali gospodje Pleiweiss, Vošnjak in
drugi. Winkler pa je spravil iz dežele Kalten-
eggerja („N. fr. Pr.“ je iznašla za tega moža
besedo: der bestgehasste mann des landes),
Vestenecka in koliko drugih še ustavovernih
glav in naposled je še prouzročil, da se je
letos razpustila — kranjska trgovinska zbor-
nica“. (To pa gotovo nij lapsus pennaie od
„D. Ztg.“, nego je zloglasna deutsche grund-
lichkeit und wahrheitsliebe. Ščuvanje, ščuvanje,
to gre nad vse!) „Še jeden korak — razpu-
ščenje deželnega zbora — in prejšnje sloven-
sko gospodarstvo na Kranjskem bode v vsej
česti in slavi zopet od smrti vstalo“. — Sicer
je pa ves ta članek tako neslan in laži v njem
toliko na gosto mrgolé, da nij varno ob njega
dotikati se, kdor neče, da se umaže.

Predstojnikom generalnega štaba avstrijs-
ke armade imenovan je fml. baron **Beck**.
Beck prevzame to mesto z veliko večjimi pra-
vicami, nego jih je imel njegov prednik, tako,
da je skoraj v jednej vrsti z vojnim ministrom
ter stoji osobno pod neposrednimi ukazi cesar-
jevimi.

V **Boki kotorske** se hoče zdaj tudi
uvesti deželna bramba. Je-li se bode to lahko
izvršilo in ali se bode tamošnje prebivalstvo
lični. Črnogorska vlada, ki ima v Bokljanih
dosti upliva, porablja ta svoj upliv v pomirje-
nje tamošnjega prebivalstva. Bokljanom se je
baje dala i ta koncesija, da bo imel bokljan-
ski bataljon čisto narodno nošnjo. Tudi baron
Rodičev upliv je v Bokljanih dosti zmogel, in
iste židovske novine, ki so pred letom dnij
kričale nad njim: križajte ga! zaradi tega, ker
je Slovan, iste novine denes pišejo: baron Rodič
je v ljudstvu jako priljubljen, zakaj on vé, kako
se ima z ljudstvom postopati.

Poroča se, da hrvatski ban **Pejačević**
žuga se svojim odstopom, ako bi sabor glede
Reškega vprašanja kaj radikalnega sklepal in
tudi, ako bi Magjari forsirali rešenje tega
vprašanja. Prvo je domovina in narodnost!

Vnanje države.

Iz **Peterburga** se javlja 22. t. m. o
carskem ukazu, ki odpravlja meseca marca 1864
osnovan „komitet za kraljevine Poljske
zadeve“, ter odreduje, da se akti tega ko-
miteta izročé ministerstvu, a uradniki tega od-
pravljenega komiteta, da se prištejejo uradnikom
ministerskega komiteta.

Iz **Sofije** se javlja, da je okrajni glavar
Kistendjilski Kutincov naslednji telegram poslal
ruskemu konzulu Hitrovu: Jaz in drugi urad-
niki smo popustili službe zavolj protustavnih
dejanj zdanje vlade, ki hoče zatreti našo ustavo.
Vladni komisariji pritiskajo z vsem mogočim pri-
tiskom na narod, da ne bi po svojej volji volil
svojih zastopnikov.

V **londonske** zgorenej zbornici pa je
Granville 21. t. m. razjasnjeval zdanjo bolgar-
sko krizo, meneč, da se bolgarska ustava mora
izpremeniti, da se ima Bolgarska sicer kolikor
móči prepustiti sebi, a da morajo na-njo pri-
tisniti tudi velevlasti. Angleško vlado je pro-
klamacija bolgarskega kneza iznenadila — knez
mora biti zmeren ter se pogoditi z narodnim
sebranjem.

„Journal de St. Petersburg“ polemizuje
proti „Daily Newsa“ vesti, da Rusija hoče, da
se na vsak način reši bolgarski knez; ta vest
da je neslana izmišljotina. Rusija je službeno
svetovala Bolgarom in knezu lojalni sporazu-
men postopek.

Mej pismi, katera so dobili pri Cankovu,
ko so ga dejali v zapor, našli so baje tudi
Gladstonovo pismo, ki simpatično govori o mož-
nosti, da na kneza Battenberga mesto pride
knez Vogorides.

V zapor dejani so bivši bolgarski ministri
Cankov, Karavelov in Slavejkov in dozdanji
predsednik narodnemu sebranju Suknarov, vsi
z izgovorom, da so kneza razžalili, v istini pa
zato, da ne bodo pri volitvah, ki se bodo v
kratkem vršile, mogli agitirati zoper kneza.
Knez bolgarski igra nevarno igro!

General Ehrenroth misli odstopiti, a
na njegovo mesto baje da pride ruski general
Krilov. Ehrenroth je prav za prav prouzro-
čitelj današnje krize v Bolgariji.

V več **italijanskih** mestih so se dne
21. t. m. vršile demonstracije, na katerih se
je protestovalo zoper dogodjaje v Marseillu.
Vojaki so morali miriti. „Priateljske“ razmere
mej Italijo in Francijo bolj in bolj hladne po-
stajejo.

Rumunska ministerska kriza se je
stekla; Jovan Bratiano je zopet ministerski
predsednik, Rosetti pa je postal notranji mi-
nister. Nova vlada pomenja popolno zmago
liberalne stranke.

V **Marseillu** se je zopet ljudstvo po-
mirilo; vendar so vojaki zasedli poveljitve
kraje mesta.

Angleški parlament je v noči od so-
bote do nedelje sprejel z 204 zoper 47 glasov

komparativa u hrvatskom ili srpskom je-
ziku“¹⁾).

Leta 1873 prosil ga je srpski narod, naj
se vrne v Belgrad in kot pravi Srb, pozabil
je Daničić vse britke uvere, ter zopet katedro
na velikej šoli zasel. Čas, katerega je zdaj več
na razpolaganje imel, nego v Zagrebu, upo-
trebil je na vprašanje svojih imenitnih del uže
v Zagrebu počelih. Uže l. 1874 izdal je spis,
kakeršnega nobeden drugih slovanskih narodov
nema, to je: „Istorija oblika srpskoga ili hr-
vatskoga jezika do svršetka XVII. veka; a
1876 l. „Osnove srpskoga ili hrvatskoga je-
zika“. — „Korijeni s riječima od njih posta-
lijem u hrvatskom ili srpskom jeziku. Napisav
Gj. Daničić“ je pak naslov knjigi po jugoslo-
vanskej akademiji l. 1877 izdanej. — J. Jire-
ček, sloveči češki učenjak, izrazil, se je teh
knjigah jako pohvalno²⁾, a prof. dr. V. Jagić³⁾
piše o „Osnovah“ in o „Istoriji oblika“ tako-le:

¹⁾ Rad. XXVI.

²⁾ Srpska Zora 1877.

³⁾ Archiv. I. 500. 501.

„Die südslavischen Sprachen können mit Be-
friedigung auf die bedeutenden Leistungen Gj.
Daničić's hinweisen, des verdienstvollsten Gram-
matikers unter den Südslaven. Seine Formen der
serbischen oder kroatischen Sprachen sind ein
im reinsten wissenschaftlichen Stile abgefastes
Lehrbuch. Seine Geschichte der Formen der
serbischen oder kroatischen Sprache bietet ge-
schichtliche Belege für jede einzelne Sprach-
form, angefangen von den ältesten Zeiten bis
Ende des XVII. Jahrh. — Das Werk ist mit
grosser Genauigkeit ausgearbeitet und enthält
einen sehr reichen Stoff. Bis zur Stunde kann
keine zweite slavische Sprache ein ähnliches
Werk aufweisen“ — Zaradi knjige „korijeni
s riječima od njih postalijem u hrvatskom ili
srpskom jeziku“ imel je ostro polemiko z nekim
dr. A. Brücknerjem, kojega tvrditve je v po-
sebnej knjižici¹⁾ ovrgel.

V to dobo jel se je tudi baviti z zbiranjem
gradiva za veliki akademijski slovník srbskega

¹⁾ An meinen jüngsten Recensenten. Zagreb 1878.
Cf. Archiv für slav. Philol. III.

ali hrvatskega jezika. V svečanej sednici, v
14. dan novembra meseca 1877 l. obljubil je
predsednik dr. Franjo Rački, da hoče ta slov-
nik „jezik naš predučiti historičkom razvitku
njegovom tečajem više stojeća, pa i dati mu
za život tvrd osnov“.

Razven spisov jezikoslovnega zadržaja, po-
klonil je Gjuro Daničić svojemu narodu še
mnogo družih knjig, koje je izdal, da se uko-
renini pravi narodni jezik in slog. Sem spada
prevod „Novog zavjeta“, onda „Pripovijetke
iz staroga i novoga zavjeta“ koje knjige je l.
1877 deseti natis izšel¹⁾. Ne dolgo potem pre-
ložil je Daničić A. N. huravjeva „Pisma o službi
božjoj“ — koje knjige sta l. 1854 v Novem
Sadu dve izdanji brez prelagateljevega imena
izšli, a 1867 l. jedno v Belem Gradu z Da-
ničićevim imenom. L. 1864—68 preveđe Da-
ničić svetega pisma stari zavjet“ ter so tem
potem Srbi vse sv. pismo v narodnem jeziku
dobili in to v klasičnem prevodu.

¹⁾ Prvič tiskala se je knjiga l. 1867.

prvi in drugi članek zakona o reformi zemljiških razmer na Irskem. Nij dvojiti, da bode sprejet ves zakon.

Dopisi.

Z Dunaja 16. junija. [Izv. dop.*] (Slovenski akademični društvi na Dunaji.) Hvaležen je vaš dopisnik odboru „slovenskega literarnega društva na Dunaji“ za željo izraženo v 133. št. „Slovenskega Naroda“, naj dokažem, da so dunajski slovenski visokošolci razdvojeni po „slovenskem literarnem društvu“ in da je le-to društvo osnovano nekako zoper „Slovenijo“. Odbor „slovenskega literarnega društva“ dokazuje s tem, da mu je na srci, da se javno obravnava zadeva, katero obravnavajo dunajski študentje uže kar obstoji „slovensko literarno društvo“. Zatrđiti moram pri tej obravnavi uže naprej, da mi nij do osob, da nemam najmanje osobne mržnje do nikakega člana „slovenskega literarnega društva“, da mi je le za stvar, za resnico. Saj sem v najožjej dotiki s člani „literarnega društva“, in znane so mi želje marsikaterega izmed njih, naj se „slovensko literarno društvo“ združi s „Slovenijo“ ter naj bi se v „Sloveniji“ osnoval poseben odsek n. pr. „modrosloven odsek“ ali „literaren odsek“, ako bi to trebalo. To željo izrekel je tudi v zadnjem zborovanji „slovenskega literarnega društva“ njega ud javno in glasno, to je želja mnogih rodoljubnih Slovencev na Dunaji, kojim je mar sloga mej slovenskimi visokošolci, skupno delovanje za jedno in isto visoko smer, ki jo „Slovenija“ goji, odkar obstoji, celih dvanaajst let.

Da hvalevrednemu zahtevanju odbora „slovenskega literarnega društva“ ustrežem, dokazal bodem najprvo, da je „slovensko literarno društvo“ osnovano bilo ne samo „nekako“ ampak naravnost zoper „Slovenijo“. To jasno priča začetek tega društva, njega porođ. O taistem času je namreč v „Sloveniji“ nastal velik prepir zaradi necega dopisa v listu, ki je navadno vsak dopis rad sprejel, če je bil

*) Nij smo mislili sprejemati dopisov o tej stvari in to uže izrekli poslednjikrat, ko smo omenili dopis odbora „slov. lit. društva“. Ker pa g. dopisnik zagotavlja, da slovenski dijaci v obče in družabniki „sl. lit. društva“ sami želé, da se stvar razpravlja javno, neščemo ustavljati se in drago nam bode, če se na ta način z mirno besedo uglađi pot dorazumljenju in — zjedinenju. Ur.

V prilogi „Srbskih Novin“ (1858—76) izšel je tudi Dančičev prevod „Istorije srpskoga naroda“ po prof. Majkovu na ruskem jeziku spisane. — Novo izdanje s prelagateljevim imenom izšlo je 1876 l. v Belem Gradu.

Vseh slavnih del najslavnejše je ono, za koje treba moža takega znanja, take delavnosti n neutrudljivosti, kakeršne je Gjuro Daničić. To delo je „Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika“. Izdaje jugoslovanska akademija znanosti i umetelnosti. Obradjuje Dj. Daničić. — Do zdaj izdana sta dva sešitka. O vrednosti te knjige govoriti bilo bi smešno. Možje, kakor Miklošić, Srđinevskij, Jagić, Novaković, Levstik izrekli so svoj sod in kakšen je ta, naj se čita v Radu, Archivu in Zvonu. Mi moremo samo reči: Bog daj Daničiću zdravje, da to delo tako svrší kakor je začel: svrší sebi na slavo, svojemu narodu na korist. Kadar bode delo gotovo lahko bodo rekli Srbi ali Hrvati: ní ga pod milim nebom naroda, da bi takšen slovník imel!

pisan zoper „Slovenijo“. Ta dopis je bil tak, da bi bila morala „Slovenija“ razpuščena biti, če bi slovenski vseučiliščniki, člani „Slovenije“, res gojili take nazore, kakor je trdil dopis. Strijc necemu vseučiliščniku, članu „Slovenije“, odrekel je le-temu vsako daljno podporo, ko je čital imenovani dopis. Ker je bil odslej brez podpore, prosil je za rusk štipendij ter ostavil Avstrijo. „Slovenija“ imela je vsled dopisa strašansko položaj. Šlo jej je za „biti ali nebiti“. Pisalec onega dopisa razkril je svoje delo dvema prijateljema, ki sta mu dala častno besedo, da ga ne bosta izdala. Izdala ga nijsta, pač pak rekla, da vesta, kdo je sestavil dopis. Takratni predsednik „Slovenije“ dokazal je v javnem zboru, kedo da je pravi dopisnik. Navzočni dopisnik pa je vstal ter dal častno besedo, da nij on pisal dopisa. Vsled tega izključena sta bila iz „Slovenije“ ona dva, ki sta radi dane častne besede ime dopisnika zamolčala. Ta dva značajna mladeniča sta bila žrtvovana za nepremišljenega prijatelja. Odslej se je začelo rovanje zoper „Slovenijo“ zunaj „Slovenije“. Pisalec onega hudega dopisa je bil na čelu nezadovoljnejšem. Sklenilo se je osnovati društvo zoper „Slovenijo“, ki naj bi po drugej poti doseglo to, česar nij dosegel dopis in to društvo je bilo „slovensko literarno društvo“. Jeden gospodov osnovateljev zatrđil mi je, da se je „slovensko literarno društvo“ osnovalo naravnost zoper „Slovenijo“. To tudi zna vsak, kdor je bil o tistem času le količkaj v zvezi s slovenskimi vseučiliščniki. Mnogo članov „Slovenije“ in „slovenskega literarnega društva“ še sedaj trdi isto. Rekli so mi celo, da dado svoja imena zato trditev. To mi je dovolil tudi jeden izmed ustanoviteljev „slovenskega literarnega društva“, ki sedaj sam dela za slogo in združenje s „Slovenijo“. In pisalec teh vrstic zna to iz lastne skušnje, ker je bil takrat na Dunaji ter vedno v zvezi s slovenskimi dijaci. Kdor kaj družega trdi, ta ne ve resnice ali pa jo zakriva.

Ko je bilo osnovano „slovensko literarno društvo“, bilo je slovensko dijaštvo na Dunaji razklano v dva tabora. Večina bila je vedno v „Sloveniji“, nekaj bilo jih je v „slovenskem literarnem društvu“. Vojska bila je tajna ali javna. Včasí je presegala meje. Složno delovanje dunajskih slovenskih vseučiliščnikov, ki je bilo prej koncentrirano v „Sloveniji“, je po osnovanji „slovenskega literarnega društva“ nehalo. Moči so bile razdrobljene, ter so še sedaj na kvar dobrej stvari. Predavanja so v „Sloveniji“, berila v „literarnem društvu“, tu je nekaj ljudij, tam zopet nekaj. „Slovenija“, ki je imela prej 80, 90, 100 udov, ima jih sedaj po 50, 60, včasí celo komaj 40; „literarno društvo“ jih ima večkrat komaj do 20; k sejam pa jih pride večkrat le toliko, da komaj zborujejo. Napori so tu, napori so tam, vspeha malo, navdušenost pa pokazuje malo številce. In kar je žalibog istina, veliko število slovenskih dunajskih vseučiliščnikov ne zahaja ni v „Slovenijo“ ni v „literarno društvo“, česar pred osnovo „literarnega društva“ nij bilo nikdar. Ta razdvoj mej slovenskimi vseučiliščniki so se ve da hoteli nekateri prikriti s tem, da so se upisali v obe društvi, da so prevzemali sedeže v odboru jednega in družega društva. Ta navidezna sloga tudi nij imela vspeha, ter ga naravno ne more imeti. Ker kakor hitro je pri kacem mišljenji razlika, uže zaori „pereat literarno društvo“, kakor smo to slišali nedavno. Kjer nij sloge, tam nij moči, ne prave navdušenosti, nij pravega vspeha. Raz-

kropljena so materijalna sredstva, razdvojene duševne moči, kajti, ako kdo poreče, da se lahko z navdušenostjo deluje v jednem kot v drugem društvu, moram odločno in glasno reči, da to nij res, to na Dunaji ni mogoče bilo, ter se tudi ne more obistiniti. Kdor kaj družega trdi, ta ali slovenskih dijaških razmer na Dunaji ne pozna, ali pa prikriva resnico. Ta razpor pa se ne da drugače rešiti, nego radikalno, namreč s „Slovenijo“.

Da so slovenski vseučiliščniki po „literarnem društvu“ razdvojeni, to trdi mnogo članov tega društva samega, to pravi mnogo slovenskih na Dunaji bivajočih rodoljubov, to vé marsikdo v domovini, — to vedó žalibog tudi naši bratje Slovani, na Dunaji živeči, ki se le količkaj brigajo za naše delovanje in za „Slovenijo“. Obžaloval je ta razdvoj slovenskih vseučiliščnikov na Dunaji visoko postavljeni naš rojak rekoč: „Zakaj ste slovenski dijaki na Dunaji nesložni? Ali ne dela „Slovenija“ tega, kar njej nasprotno društvo? In če kdo tujih pride v sejo jednega ali družega društva, kaj si more misliti? Samo 15—20 dijakov, pa včasí še toliko ne, v „literarnem društvu“ jih včasí po 9, 11 pride k sejam. Kaj pomaga berilo, bodi si še tako dobro in lepo? Kaj pomagajo lepe besede, navdušenost posameznih nenavzočnih se ne prime. Mlad privajen razkolništvu, bodeš tudi star sejal razpor. Ki so bili le na pol za nas, te je sedaj teško mogoče privabiti blizu, pridobiti popolnem celo nemogoče, iz Savlov ne delamo več Pavlov, kakor je to bilo nekđaj in to je na veliko našo kvar.

Sto rečij še imam na srci, mnogo materijala mi je na razpolaganje, ponujali so mi možje imena, da je vse res, kar so mi pravili; za to, kar sem pisal, zastavim sam svoje polno svoje ime — ako bode treba. Pisal bi vam cele pole o posledicah te naše nesloge, a kakor čujem, mi tega ne bode treba. V „literarnem društvu“ se često slišijo glasovi: združimo se s „Slovenijo“. Oni, ki še nijso sprijaznjeni s to mislijo, naj ne bodo trdovratni, ter naj poslušajo glas častnih Slovencev, osivelih rodoljubov, za slogo našo vnetih slovenskih vseučiliščnikov! Naj preudarijo izrek: „Sloga jači, nesloga tlači“ — „concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur“.

Domače stvari.

— (Kranjski deželni zbor.) Večerni dunajski listi od srede so imeli telegram iz Ljubljane, ki pripoveduje, da se je našim državnim poslancem poročilo z Dunaja, da bode kranjski deželni zbor skoro razpuščen, nove volitve pa da bodo o začetku avgusta. Kolikor nam je znano, nobeden gg. državnih poslancev nij prejel poročila o tej stvari, torej nobeden govoriti nij mogel o njem. Vso to senzacionalno novico si je, kakor navadno, izmislila le ustavoverna fantazija, katera po svetu trosi laži, da ž njimi zbada čmerne „liberalce“.

— (Sokolov kres) je v četrtek zvečer privabil na Gorenji Rožnik izredno veliko ljudi, ki so se, kakor je bilo videti, prav dobro imeli in stoprav ob 11. uri jeli vračati se v mesto. Tudi ljubljanski grad je bil obilo obiskan; na vrhu in pred g. Jerančičem Osajnikom so prižigali bengaličen ogenj. Kresov je bilo z daleka malo videti vsled silnega sopara, ki je kakor megla pokrival ves obzor zlasti na

Gorenjsko stran. Na nekem vrhu poleg Krima, pa nij bilo moči razločiti na katerem, menda na Golem, je gorel velikansk bengaličen ogenj.

— (Pokojni naš Jurčič) se je jeseni 1876. leta zavaroval za 1000 gld. pri „Peštanskej zavarovalnici“, tako, da zavarovani znesek sam dobode, kader doseže petdeseto leto, da pa svota pripade njegovim ljudem, če on umrje prej. Malo dni pred smrtjo je dejal: „Rad bi bil čakal in zavarovano sam užil, pa ne bom, potenje me bo uničilo“. Bratu bo denar pač prav prišel. Društvo „Fonciere“ je po g. Dreniku te dni izplačalo zavarovani znesek Jurčičevemu bratu Antonu.

— (Vročina) se je začela. Zadnje tri dni solnce pripeka, da ja kaj. Vsled tega se ljudje bolj pogosto hodijo kopat. V koleziji je baje voda včeraj imela 18°.

— (Delavsko izobraževalno društvo) ima jutri popoldne o 1/2 uri svoj redni občni zbor v gostilni „pri zvezdi“.

Dunajska borza 24. junija.			
Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld.	80	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	55	„
Zlata renta	93	95	„
1860 drž. posojilo	132	50	„
Akcije narodne banke	823	„	„
Kreditne akcije	354	20	„
London	117	„	„
Napol.	9	28	„
C. kr. cekini	5	52	„
Državne marke	57	05	„

Velik kozólec

za senó se daje takoj v **najem**: natančneje se izvé pri gospodnji hiše na **trnovskem pristanu št. 14.** (370)

Gostilna

z vrtom in kegljiščem

se odda v **najem** od **sv. Mihela** naprej. Kje? pové opravništvo „Slovenskega Naroda“. (372—1)

Preklic.

Ker sem jaz neko besedo izrekel, s katero se gg. Staré, Pader in Gislin čutijo razžaljene, jo tukaj javno prekličem.

(373)

J. Hafner.

Samo na borzi

more se v tako ugodnem času ob rastočih in padajočih kurzih se **100 gold.** vsak teden lahko pridobiti od **10 do 20 gold.** — Na pisma takoj odgovorjam.

F. Friedländer in Wien,

L., Wollzeile 5. (325—3)

Kavarna „pri Slonu“.

Vsak dan

(374—1)

sladoled.

Pojasnila

v vseh mogočih

borzних zadevah

daje točno in strokovnjsko, brezplačno in franko

HOFFMEISTER & Co.

Wien, Ottakring, Hauptstrasse 3 (v svojej hiši).

Podružnica:

(344—5)

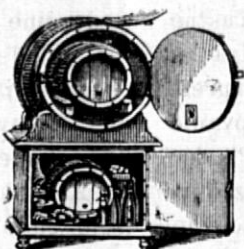
L., Wipplingerstrasse 45 (nasproti borze).

Novo!

Jedna

Novo!

vse-
občna



lede-
nica

od

Auchmanna & Comp. v Gradci

je razstavljena na ogled pri

Albert Trinkerji,

v Ljubljani na kongresnem trgu
v Gustav Fischerjevej hiši.

(361—3)

Novo! Novo!

(Po sanitatnozdravniškem odobrenji in kemičnej preiskavi priznan kot popolnem zdrav izdelek.)

Kerubska čajeva kava

(izumitelj Ant. Wolencz v Iglavi), pridobljena iz žlanih čajev kavi blizu sorodnih sadnih tvarin, daje izvrstno redilno pijačo ter se more z zrnato kavo z izvrstnim vspehom rabiti, ker to močno oboljša kerubska kava. — Najbolj se priporoča za homeopatične namene, otrokom in osobam, katerim zrnata kava kri vznemirja itd. — Pošilja se s povzjetjem v kartonih po 1/4 in 1/2 kilograma, a kilogram 56 kr. — Prodajalec jo dobé primerano ceneje. — V zalogi in pravo ima

POHL & SUPAN,

trgovina s specerijskim blagom v
Ljubljani. (343—2)

Novo! Novo!

Beste Nähmaschine der Welt.



POZOR!

Najboljši šivalni stroj celega sveta!

Original E. HOWE od iznajdnika!

Do nas prihaja mnogo tožb, da tuji agenti in trgovci se šivalnimi stroji prodajejo slabo ponarejene šivalne stroje sistema **HOWE** in drugih, ki so dragi, a kmalu niso za rabo ter nimajo nič naprednih novostij. Zato svarimo mi v interesu občinstva, naj ne kupuje takih šivalnih strojev, ker se s tem oškoduje ime dobrega šivalnega stroja, kakor so naši svetovno znani in priljubljeni **original HOWE šivalni stroji**.

5000 gld.

ponudimo onemu, ki nam dokaže, da je kateri boljši **HOWE** stroj, kakor je **original HOWE**.

Za Kranjsko

se dobivajo **zajamčeni** in **pravi** pri našem zastopniku

FRANC DETTER-ji

v Ljubljani, mestni trg št. 168.

The Howe Mach. Co. Ltd.

Vodja **H. SCHOTT.**

(326—3)

Primarij dr. J. DORNIG

ordinira vsak dan od 2. do 1/2 4. ure popoldne.

Stanuje

(349—3)

v gospodskih ulicah št. 8, II. nadstropje.

Zoper jetiko! Radgostski univerzalni čaj

in
rožnovski maho-rastlinski celtilčki,

priporočajo se posebno



za vse, tudi za zastarane bolezni na pljučah, za srčne, prsne in vratne bolezine, posebno za sušico, želodčevo slabost, za splošno slabost čutnic in začenjajočo se pljučnico!

Veliko število priznanskih pisem razpolagajo se v prepričanje.

Gospodu lekarju **J. Seichertu** v Rožnovi!

Polén veselja Vam moram pri sedanjé svojej naročbi izrekatí svojo najsrčnejšo zahvalo. Stanje moje soproge pred kratkim časom se sedanjim primerjajoč, moram se čuditi čudnim učinkom Vaših dragocenih zdravil. Dobra moja žena, katero je uže dlje mučil pljučni in želodčni katar, je zaradi neprestanega kašljanja in slabega prebavljanja neprestano hiralá takó, da sem uže za trdno mislil, ka ima jetiko, osobito, ker se je ta strašna bolezen nekako napovedovala v slabem teku jedi, ponočnem znojenji, mrzlicah ter neprepanih nočéh. Sorodnik, kateri je svoje dni bival v Rožnovi in se je ondi zdravil, me je opozoril na Vaš čaj in na celtilčke, in jaz sem sklenil, poskusiti tudi ta sredstva. In gle! čuda! Kolik učinek v treh tednih! Moja soprega, bolj nalikujoča ogrodim, negoli živemu človeku, katera je bila tako rekoč doslé priklenena na posteljo in naslonjač, hodi zdaj prav lehkó okolo po sobi, použiva jedi v slast, spi vse noči trdno, in kakor jo ostavljajo mrzlica in neprijetno znojenje, takó okreva tudi telesno, ter vsa obitelj naša pričakuje, da skoraj popolnem ozdravi. Zato priporočam vsakemu, imejočemu morebiti podobno bolezen, da takoj upotreblja ta sredstva in pomorejo mu izvesti. Izvol te mi dakle s poštnim povzjetjem poslati še 2 zavitka čaja in 1 skatljici maho-rastlinskih celtilčkov.

Z vsem spoštovanjem se beležim

Anton Črnak,

fotograf v Gradci (Štajerska), Geidorf,
521—3) Heinrichova ulica 9.

Od tega po zdravniške razložbi in predpisih pripravljéní čaj, veljá za ládnjevo rabo pripravljéní paket z nakazom o rabi **1 gld. av. v.** Jedna originalna skatljica Rožnovskih maho-rastlinskih celtilčkov **50 kr.** Za kolek in zavijanje pa **10 kr.** posebe.

Radgostski univerzalni čaj in Rožnovski maho-rastlinski celtilčki dobivajo se jedino le v lekarni **J. Seichta** v Rožnovi na Moravskem, in razpošiljajo se naročila na vse strani proti poštnemu povzjetju.

Da je pa p. n. občinstvu bolj priročno, imajo tudi zaloge sledeči lekarji: **W. Mayr** v Ljubljani, **W. König** v Mariboru, **S. Mittelbach** in **J. Čejbek** v Zagrebu, **Barmherzige Brüder** in **A. Nédved** v Gradci, **A. Marek** in **J. Kupferschmied** v Celji, **O. Russheim** v Lipnici, **Carl Grabacher** v Murau, **J. Illing** v Rottenmanu, **W. Thurnwald** v Celovci.

Zaloge

napravile se bodo v vseh lekarnah in večjih prodajalnicah materialnega blaga.

Doktor Horstova jedino prava voda za oči, prirejena natanko po starem rodbinskem receptu tega svetovno slavnega zdravnika za oči, pripravna je za okrepljenje in vzdržanje vida v vsakej starosti; v kratkem ozdravi ne da bi bolnika motila v njegovem poklicu, frišni ali stari prisad na očéh, pege na rožnici in kašo ter odpravi sitno solzenje.

Izvirna steklenica z navodom za rabo velja **70 kr.**, za kolek in zavoj **10 kr.** več.

Prava se dobi **samo naravnost** iz lekarne v kopelišči Rožnavi.

Rožnovski cvet za živce, hitro in trajno zdravlja putiko, trganje po udih in vsake vrste slabost v živcih in kitah, Izvirna sklenica **70 kr. av. v.**, za kolek in zavoj **10 kr.** več. Pravi se dobi **samo naravnost** iz lekarne v Rožnavi (Moravska).